

עניני פורים

א. לכתחילה בודאי מן הנכון לשמוע פרשת זכור מתוך הכתב בעשרה בשבת שלפני פורים כמבואר בשו"ע. אכן אם ח"א לעשות כן (כגון לאלו שנמצאים בצידוד), מן הנכון (אם אפשר) שיקראו ביחידות מתוך ס"ת כשר (בלי ברכות). ואם גם את זה ח"א, המג"א כתב שאפשר לנאח יד חוצת זכירת עמלק בשמיעת הקריאה דשחרית צפורים. ולדעת החולקים על המג"א וסוברים שאין יולאים בקריאת פרשת ויבא עמלק (דסוף פר' בשלח), אלא דווקא צפר' זכור (דסוף פר' כי תבא) יש להם לכוון באמצע הקץ בשמיעת פר' כי תבא לנאח י"ח מנחה זו. ויש שהציעו שאלו כדאי לסדר לחזור ולקרות עוה"פ קריאת פר' זכור בא' מימי החול קודם פורים צביהכ"נ בעשרה (בלי ברכות) שיוכלו האחרים לשמוע דרך זו"ס (ועי' מה שהרחצנו בזה להלן באת ח').

ב. כשהנהיגו גאוני א"י את המנהג ליתן מחנה"ש בתענית אסתר, עמדו כנגדם כמה מגאוני צבל, שאלו אין זה נכון, דיש לחוש שאלו יתכוונו התורמים להקדיש את המטבעות וא"כ יהיה בזה איסור מעילה אם יעצירו את הכספים לאיזו נדקה שיהיה (ע' עיונים ומחקרים ח"א עמ' מ"א להרש"ח קוק). ומבואר בגמ' בצבורות (נא) שמחצית השקל הוא אחד מג' ההלכות דשוה כסף לאו ככסף. ויש מדקדקים שכשנותנים דולר של נייר לקערת מחנה"ש, שמוציאים מטבעות מן הקערה, ומחזירים את המטבעות להחמיר לדעת החת"ס שכסף של נייר אין דינו ככסף. וע"פ פשוטו היה נראה שאין זה נכון לדקדק בזה. דכל הענין הזה אינו אלא **זכר** למחנה"ש, ואם יקפידו בדווקא ליתן מטבעות ולא כסף של נייר יש יותר חשש שנראה כאילו הקדיש ממש את המטבעות.

ג. צפורים יש חוצת סעודה, ובמג"א (תרצ"ה סק"ט) הביא דיון, אם יולאים י"ח סעודה זו בלי פת (ובשע"ת סק"א הביא מה שדן בזה בצרכ"י, וכן דן בזה צפרמ"ג תרצ"ה ח"א סק"א, ובסי' תרצ"ו ח"א סקט"ו), ובערוה"ש סעי' ז, כתב דבודאי צעין פת, וצפורים שחל צע"ש אפשר לקיים מנחת סעודה צבקה, (עיי"ש במג"א סק"ה מ"ט לא נהגו תמיד לאוכלה צבקה), ורצו הזכיר פעם, שלפי השו"ע אפשר לנאח י"ח סעודת פורים בטונ"א סנדוויץ', כי לא מזכר בשו"ע דצעין בשר. { אכן עי' רמב"ם שהנריך בשר ויין עד דלא ידע. ובשו"ע (סי' תרצ"ו ס"ז) כתב בשם יש מי שאומר שאונן מותר בשר ויין דלא אחי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים. ובפמ"ג שם העיר דלכא' נראה מדברי השו"ע, דשפיר איכא חיוב לאכול בשר בסעודת פורים. ואלו מה"ט כתב המחבר יש מי שאומר, דדבר זה שנוי במחלוקת. }

ד. ושמענו שיש שנהגו צירושלים כשחל פורים צע"ש שפורס מפה ומקדש, ודבר זה הוצא במג"א (שמה סק"ט) בשם המרדכי, אך מנהג קשה הוא, דלפי פשוטו כל ענין זה דפורס מפה ומקדש (פסחים ק). ענין של דיעבד הוא - אם כן אירע, אכל אינו נכון לסדר כן לכתחילה. ועי' בשו"א בשו"ת מהרי"ל (סי' נ"ו), שהוא רק דיעבד, אלא שיש נד לומר דפורים שחל צע"ש חשיב כמנצב של דיעבד, דבכמה מקומות קיי"ל דשעת הדחק כדיעבד דמי.

ה. ובכל ע"ש ועי"ט אסור לאכול סעודה רגילה סמוך למנחה, כלומר (עמשנ"צ סי' תע"א סק"ט) שצריכים לגמור מלאכול קודם חצי שעה לפני מנחה, ולדינא קיי"ל (שו"ע רע"א ס"א) דהיינו סמוך למנחה קטנה, ומש"כ הרמ"א בזה"ל סוכה (תרל"ט ס"ג) ממהרי"ל, שלא לאכול בערב סוכות אפילו סמוך למנחה גדולה, נע"ג, (עי' שער הנזון רס"י תע"א), וכן צפורים שחל

זע"ש, נריכים לגמור סעודת פורים קודם שעה עשירית, ומש"כ במשנ"כ (תרל"ה סק"י) קודם חלות, היא היא החומרא שהזכיר הרמ"א בזה"ל סוכה (תרל"ט), אשר ע"ז כתב המשנ"כ בשעה"ז הנ"ל שהאחרונים דחוה. והיא חומרא בעלמא.

ו. ומפני המגפה שהרצה חוששים מלאכול מאכלים שנגעו בו אחרים, מסתמא מן הנכון למעט במשלות מנות, דקיימת אפשרות חזקה שרק יזרקוה לאשפה. ועי' רמב"ם (פ"ג מהל' מגילה וחנוכה הי"ז), דמוטב לאדם להרבות במתנות לאציונים מלהרבות בסעודתו או בשלותו לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים.

ז. ושפיר אפשר לקיים משלות מנות ע"י שליח (ובמשנ"כ תרל"ה ס"ק י"ח הביא דעת הסוצרים שרק יוצאים ע"י שליח, וחכרני ששמעתי ממו"ר הר"ר ירוחם גורליק ז"ל שבישיבות באירופא היו להם לתלמידים טענות על המשנ"כ על שהזכיר דיעה זו), ושפיר אפשר למסור כספים לממונה על כך (שצדיה"כ"ג) לפני פורים (או להצטיח לפני פורים שימסרו הכספים על כך לאחר הפורים), והממונה ימסור את המנות בפורים (כמבואר בערוה"ש תרל"ה ס"ז). ואם עשרה אנשים מצקשים מהממונה שישלח מנות לאותו בן אדם, מסתבר לומר שכולם יוצאים אם יש שעור מנות לכל אחד ואחד, ולא מספיק בשעור אחד.

ח. בכמה עיירות הממשלה רק מרשה שיהיו עשרה צדיה"כ"ג צבת אחת, מפני סכנת המגפה, ולא יותר, ויטרכו לסדר קריאת המגילה כמה וכמה פעמים במנינים שונים. בשעה"ד גדול מבואר בשו"ע (סוף"י תרל"ג) ובמשנ"כ שאפשר לסמוך ולהקל לקרוא המגילה בערב פורים מצעו"י לאחר פלג המנחה, ואפילו בצבור.

ואם אין כ"כ שעה"ד (שמוכרחים להתחיל הקריאה הראשונה בפלג המנחה), לענין לקרוא ביה"ש אשר הוא ספק יום וספק לילה (עמש"כ בזה בס' גינת אגוז סי' ז'), בשעה"ד יש מקום להקל, לדעת הסוצרים שמקרא מגילה איננה מדברי קבלה אלא רק מדרבנן. (בחי' רעק"א הביא מהטורי אבן שסובר שמקרא מגילה דינה כדברי קבלה, ודברי קבלה כדברי תורה דמיון, וספקו להחמיר. וכ"ה במשנ"כ תרל"ג: טו בשם הפמ"ג. ובמנחת אלעזר ועוד אחרונים לא הסכימו לזה. ואף לדעת הסוצרים שמקרא מגילה ציוס דינה כדברי קבלה יש סברא חזקה בפוסקים לומר שקריאת הלילה אינו אלא דרבנן. וכן היה רגיל רבנו לומר.) אבל שלא בשעה"ד גדול אינו נכון להקל בספק, חדא, דאסור להכניס א"ע לספקא דרבנן לכתחילה (ער"ן על הרי"ף סוף פסחים לענין ספיה"ע בזה"ז זומן ביה"ש), ושנית, דבשפת אמת לכריתות (יז.) הניע דיש מקום לומר שציה"ש הוא בצחינת איקבע איסורא, אשר היא חלות - שם שונה של ספק, שלא ניתן להכרעה, והרמיה מדין אשם תלוי, ולא שייך לומר בספק שזוהי סד"ר לקולא.

ומן הנכון (היכא דאפשר) שלא להתחיל מקרא מגילה עד זח"כ (משנ"כ סוף סי' תרל"ג).

ובדלית ברירה ממש, יש להקל ולסמוך על הדין שהניע הגרמ"פ בתשובה, להסתפק בדין שמע קול הצרה לא יא, אי ר"ל מפני שאיננו הקול הראשון, או מפני שאיננו כ"כ ברור, דע"י הטלפון (או ע"י המיקרופון) איננו הקול הראשון אבל הקול ברור. (וכזה נסתפקו גם החזו"א וגם רבנו הגרי"ד סולוביצ'יק), והגרשו"א הי' סבור שאין כאן מקום ספק כלל, ובדאי לא יא.

וקולא זו לשמוע דרך מיקרופון יסודה בכלל המופיע בגמ' דכדאי הוא ר' פלוני לסמוך עליו בשעה"ד. וביארו רוב האחרונים,

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב ח' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבי'ן יצחק אלחנן

שכלל זה לא נאמר אלא כדיינים דרבנן (עי' נקוה"כ לשו"ע יו"ד סי' רצ"ג), אשר בדרך כלל לא נקרא ספק (לומר ספק דרבנן לקולא) אלא בספק השקול, ובשעה"ד יש להקל ולומר שאף שיטת היחיד ג"כ חשוב כספק לומר זה דספיקא דרבנן לקולא.

ואם אין שם אלא שתי אפשרויות אלו, או לשמוע דרך מיקרפון (או וז"ס) או לשמוע ביה"ש, היה נראה דטפי עדיף לשמוע ביה"ש.

אכן אם יש לאחד מגילה כשרה בידו, וישמע (דרך האינטרנט) קריאת המגילה (לאט), ויכול לקרוא לעצמו בניקוד ובטעמים במגילה שבידו עפ"י מה שהוא שומע (באינטרנט), זה בודאי עדיף, ומן הנכון שישמיע לאזניו ג"כ כמבואר בצ"י (סי' תרפ"ט) ועיי"ש בשעה"ל סק"ז.

ולדינא, בודאי לכתחילה יש להחמיר לקרוא המגילה (אפילו בזמנה) בעשרה, אך זה לא מעכב, אלא שנהגו שלא לצורך הרב את ריבנו כשקורים שלא בעשרה. ובפרט זה נחלקו בטור אם עשר נשים נחשבות כקריאה בעשרה, והרמ"א כתב להחמיר בזה, שלא לצורך ברכת הרב את ריבנו אלא"כ היו שם עשרה גברים (עי' מש"כ בזה בס' בעקצי הנאן עמ' כ"ג).

ט. ואילו שישתתפו במנין המאוחר שצדיהכ"נ כליל פורים למקרא מגילה, עי' משנ"צ סי' תרצ"ב ס"ק י"ד שמעיקר הדין טעימה מותרת קודם המגילה, רק שלא יאכלו סעודה שלימה. וכן נהגו בכמה ישיבות בר"ה לקדש ולטעום קודם תקיעת שופר.

י. גם ביום ינטרכו לסדר כמה וכמה מנינים לקריאת המגילה. לכתחילה מן הנכון שלא להתחיל בקריאת המגילה עד לאחר הנץ (משנה מגילה כ.). לדעת הגאון האדר"ת הך גזרה לא נוהגת עוד בזמננו, אך עי' שדי חמד (ח"ג עמ' שמ"ז) שדעתו לא התקבלה (ובציאור הענין עמש"כ בס' ארץ הצבי סי' י"ט). אבל בשעה"ד קיי"ל דמותר לכתחילה לעשות דבר שצריך כלל רק כשר דדעבד, וממילא באותם מקומות שינטרכו לקרות כל היום כולו קריאה אחר קריאה, יש להתחיל מעלות השחר (עי' מג"א סי' תרצב דבאונס קצת יש להקל).

והשעה"ד הוא (מסתמא) רק על קריאת המגילה, אבל לגבי טלית ותפילין וספירת שחרית, מסתמא עדיף להתפלל ביחידות לאחר שהגיע הזמן של משיכר, שיוכלו לצרף על הטו"ת ולהניחם קודם שיתפללו, ובספרו של פרופ. יהודה לוי (זמני היום בהלכה עמ' ל"ח) הובאו שני זמנים לגבי עלות, ומן הנכון להמתין בקריאה הראשונה עד הזמן המאוחר.

יא. עמשנ"צ שיש דעה שאינו נכון כלל לחלק את קריאת המגילה לשני אנשים - שחציו הראשון יקרא ראובן וחציו השני יקרא שמעון, ואף דקיי"ל דדעבד כן יא, אך לכתחילה מן הנכון להחמיר בזה. { והרב יוסף לוקשטיין ז"ל הנהיג ברמ"ז לחלק את פרקי המגילה בין כמה וכמה מבוגרי הישיבה, כדי לחזקם בשמירת המצוות ולהמשיך הקשר בינם ובין הישיבה, ובדאי אם יש צורך לזה, שעה"ד דדעבד דמי, ומותר לכתחילה. }

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

1. The custom is to read Parshas Zachor with a minyan from a kosher Sefer Torah on the Shabbos before Purim. If one is unable to do so, they may read from a kosher Sefer Torah without a minyan (without reciting the brachos). If that is not an option, one should have in mind on to fulfill this obligation with the Kriyas HaTorah on Purim morning. If that too is impossible, one should have it in mind when reading Parshas Ki Seitzei (in the summer months). If a person feels that they will not remember to have this in mind during the summer months, then an additional reading of Parshas Zachor can be added this year. This should be done on a weeknight (without brachos), so anyone who is unable to leave their homes may participate via Zoom.
2. When giving Machatzis Hashekel there is no need to raise the actual coins. One may fulfill the minhag of Machatzis HaShekel by placing paper money in the collection bin. We should keep in mind that this minhag is merely a “zecher l’Machatzis Hashekel” and not the actual mitzvah of Machatzis HaShekel that was performed in the days of the Beis Hamikdash.
3. There is some debate among the poskim whether one must eat bread in order to fulfill the obligation of seudas Purim. While the Shulchan Aruch never explicitly requires that meat be eaten for seudas Purim (indeed, Rav Soloveitchik once remarked that according to the Shulchan Aruch a tuna sandwich would suffice), the Rambam writes that the seuda must consist of meat and wine. When Purim falls on Friday, one can fulfill the mitzvah of seudas Purim starting in the morning.
4. When Purim falls on Friday, the practice in Yerushalayim is to stop the meal in the middle, cover the bread, and to recite kiddush so that the meal may continue as a seudas Shabbos. However, this practice is not recommended.
5. One must complete any meal on erev Shabbos or erev Yom Tov by the beginning of the tenth halachic hour of the day. Therefore, the Purim seudah should be completed on erev Shabbos by that time as well.
6. Due to Coronavirus concerns there are those who may be uneasy with receiving food prepared in other people’s homes. Consequently, this year in particular, it is worthwhile to heed the Rambam’s exhortation to spend more on Matanos L’vyonim than on Mishloach Manos.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

7. One can fulfill the mitzvah of Mishloach Manos by sending the food through a third party. Alternatively, money may be given to a trustworthy person in advance of Purim to be distributed to individuals on Purim.
8. There are places with severe restrictions on gatherings of more than ten people, requiring multiple shifts for Megillah reading. It is best to avoid reading the Megillah at night before tzeis hakochavim, unless there are extenuating circumstances. In a case of great need, one may read the Megillah during Bein Hashmashos. If there is an even greater need, one would be allowed to read the Megillah on Erev Purim after plag hamincha.

If one has no option to hear the Megillah with a minyan due to these circumstances, if they have a kosher Megillah in their possession and know how to read it correctly, they may do so on their own. If they do not know the reading but would be able to read it correctly while listening to a recording or livestream of a slow reading from one who does know, that would also be effective. If this is not possible, one may rely on the opinions that the mitzvah can be fulfilled over the telephone or via Zoom.

9. Eating light snacks after nightfall would be permissible for those who will be attending a later shift for Megillah reading. A full meal should not be eaten until after one hears the reading of the Megillah.
10. In those places where gatherings are restricted, they will likely arrange a number of consecutive readings throughout the day. Normally we should wait until sunrise to read the Megillah, but in this situation one may even read the Megillah as early as alos ha'shachar.
11. The Megillah should be read in its entirety by one individual. However, in places with many readings, where it will be difficult to find enough people who can learn to read the entire Megillah, it is permissible to divide the Megillah reading among several readers.

נצי שכתר
י"ח שבט תשפ"א